

●

Cilt 1 / Sayı 2 / Kış 2021

Sunuş

●

Nuran Tezcan

Kapadokya Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-8371-6586

nuran.tezcan@kapadokya.edu.tr

Günil Özlem Ayaydın Cebe

Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-1697-4104

gunilozlem@gmail.com

Tezcan, Nuran ve Günil Özlem Ayaydın Cebe. "Sunuş". *Kün: Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 1.2 (Kış 2021): 1-4. DOI: <https://doi.org/10.54281/kundergisi.10>

Bu çalışma Creative Commons Attribution 4.0 International License ile lisanslanmıştır.

Sunuş

Nuran Tezcan ve Günil Özlem Ayaydın Cebe

Değerli Okurlar,

Kün: Edebiyat ve Kültür Araştırmaları'nın ikinci sayısını yayımlamaktan onur duyuyoruz. İlk sayımızda dergimizin amaç ve ilkeleri ile yayın ve danışma kurulu üyelerimizi sizlere duyurmuştuk. Aynı ilkeler çerçevesinde bu sayımızı yayımlarken önceki sayının deneyim ve uygulama yöntemlerinin ortaya koyduğu gerçekler karşısında bazı yenilikler yapmayı uygun gördük. İkinci sayımızdan itibaren sayfalarımızı İngilizce yazılara da açmaya karar verdik. Artık çift dilli yayın yapan bir dergiyiz. Bu konu ile ilgili dergimizin web sitesini düzenleme çalışmalarımız sürüyor. Ayrıca, editörler kurulumuzda bazı değişikliklere gittik ve danışma kurulumuza yeni üyeler ekledik. Bunlarla ilgili bilgilere sayımızın künyesinde ve web sitemizde ulaşabilirsiniz.

Önceki sayımızda duyurduğumuz üzere dergimizin bu sayısını “edebiyat tarihi yazımı” konusuna ayırmıştık. Duyurumuzda, Türk edebiyatı çalışmalarının her dönemi için günümüzde yeni bir Türk edebiyat tarihi yazma gereksiniminin bu alanın uzmanlarının ortak bir kaygısı olduğunun altını çizmiştik. Gerek edebiyata yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi ihtiyacı, gerekse metin incelemelerinin yükselen bir hızla artması, edebiyat tarihi yazımını yenilikçi perspektiflerden tartışmayı kaçınılmaz kılmaktadır. Alan uzmanlarının bu konuya büyük ilgi göstermesine ve yazı gönderme konusunda söz vermesine rağmen, böylesine kapsamlı ve çok yönlü bir konu üzerine tek bir sayı yayını sürecinde istenilen kapasitede bir yazı niceliğinin gerçekleşmesinin haklı olarak sonuç verici olmadığını gördük. Dolayısıyla, özel sayı etiketinden vazgeçtik. Bu konudaki projelerimizi daha geniş bir zamana bırakarak bir sempozyuma dönüştürmenin daha doğru olacağını düşündük. Böyle olmakla birlikte, bu girişimimiz, Türk edebiyatı tarihi alanında çok önemli ve verimli çalışmaların ortaya çıkmasını da sağladı. Bu konuda edebiyat tarihine yeniden bakışa pencere açan, özgün görüşler içeren yazılara ulaştık ve bunları dergimizin bu sayısı için duyurduğumuz temaya sadık kalarak yayımlamaktan övünç duyuyoruz.

Bu yazıların ilki, Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsü öğretim üyesi Edith Gülçin Ambros'a ait. Klasik ve modern Türk edebiyatı alanında her zaman yenilikçi bakış açısıyla dikkat çeken ve bu alanda zengin bir yayın külliyatına sahip olan Ambros, “On Dokuzuncu Yüzyıl Öncesi Osmanlı Edebiyatı: Ana Akımlar ve Eğilimler” başlıklı yazısında, Osmanlı-Türk edebiyatının tarihsel dönemlendirmeye dayanan “klasik” sınıflandırma anlayışının ötesinde bir edebiyat tarihi önerisiyle yeni bir bakış geliştiriyor. On dokuzuncu yüzyıla kadar ortaya çıkmış ana akımlar ve eğilim-

ler üzerinden yeni bir değerlendirmeye yöneliyor. Bu yolla genelden özele bir sınıflandırma yaparak saray patronajına dayanan yüksek edebiyatın türleri ile halk edebiyatı arasındaki algı ve estetik söylem açısından ilişkiye dikkat çekiyor. Bu ilişki bağlamında edebiyat türleri ile toplum katmanlarının dünya algıları, estetik anlayışları arasındaki paralellikleri konu edinerek edebiyatın klasik olarak adlandırılan saray ya da yüksek sınıf edebiyatı ile halk edebiyatı olarak adlandırılan katmanı arasındaki alışverişlere yepyeni bir pencere açıyor. Tür ve söylemdeki paralelliklere dayanarak edebiyatın dört katman üzerinden yorumlanabileceğine dair bir yol gösteriyor.

Uzun yıllar Strazburg Üniversitesi Türk alışmaları Bölümünde ğretim yesi olarak yaptığı çok dilli ve karşılaştırmalı araştırmalarla modern Osmanlı-Türk edebiyatı konusunda ufkumuzu açan Johann Strauss'un "East and West: migr Literature in the Ottoman Empire (18th-20th Century)" başlıklı makalesi, yayımlamaktan dolayı övünç duyduğumuz bir diğer yazı. Tarihsel açıdan hem Ambros'un hem de eviri bölümünde yer alan Hanna Sohrweide'nin araştırmalarını kronolojik açıdan tamamlayan çalışmasında Strauss, on sekiz ve on dokuzuncu yüzyıllarda, Osmanlı İmparatorluğu'na öncelikli olarak siyasi amaçlarla göç eden Batılı ve Doğulu yazarları konu alıyor ve bu alanda Türkiye'de pek bilinmeyen kişiliklere ışık tutuyor. Orta ve Doğu Avrupa (İsveç, İtalya, Macaristan, Polonya, Romanya) ile Afganistan, İran, Mısır ve Kafkasya'dan Osmanlı'ya gelen yazarların yapıtlarını "göçmen edebiyatı" kavramı çerçevesinde değerlendiren Strauss, söz konusu edebiyatın nitelikleri hakkında yenilikçi saptamalarda bulunuyor. Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlerin yapıtlarında kendi edebî gelenekleri ile sıkı bir bağ bulunduğunu gözlemlerken İran ve Afganistan'dan genlerin Batılılaşan Osmanlı edebiyatından etkilendiğini ortaya koyuyor. Ayrıca, bu yazarların kendi ulusal edebiyatları içindeki konumunu sorgulayan Strauss, bunlardan bazılarının kendi kültür bağlamlarındaki nc niteliklerine dikkat çekiyor. Böylece, Osmanlı edebiyatını bir imparatorluk edebiyatı olarak anlamlandırmayı sağlayan kapsamı genişletiyor ve yenilikçi gözlemleriyle Osmanlı'nın kendi sınırları dışındaki edebî kültürlerle kurduğu ilişkiyi de göz önüne alarak yazılacak edebiyat tarihlerinin kapısını aralıyor.

Edebiyat tarihi konusunda diğer bir önemli yazı ise Rabia Bakırdaş ve Ayşe Yiğit'in hazırladığı "Edebiyat Tarihi Yazımı Bibliyografyası"dır. Bu çalışmada, yazarların da belirttiği üzere "edebiyat tarihi yazımı üzerine kuramsal tartışma yürüten veya eleştirel yaklaşımlar geliştiren kaynakları" ne çıkaran bir btnce oluşturulmuştur. Doç. Dr. Günil zlem Ayaydın Cebe gözetiminde ve nispeten kısa bir sürede gerçekleştirilen bu çalışma, alışılmış bir bibliyografyanın ötesinde olup bibliyografya anlayışına yeni bakış aaları getirmeyi de hedeflemiştir. Yazarlar, kaynakları içeriklerine göre "Edebiyat Tarihi Yazımı zerine Tartışma İçeren Kaynaklar", "Araştırma-İnceleme", "Edebiyat Tarihleri", "Yazar ve Yapıt İncelemeleri", "Tanıtım Yazıları" olmak üzere beş başlık altında toplamışlardır. Bu gruplandırma ile daha önceki edebiyat tarihi bibliyografyalarından farklı, profesyonel bir çalışma ortaya koymuşlardır. Böylece daha baştan kitap ya da yazı listesi oluştırmaktan öte bir anlayışla hazırladıkları bibliyografyanın yeni bir edebiyat tarihi yazımına ışık tutacak işlevine dikkat çekmişlerdir. Ayrıca, kaynakların istatistiksel ve kronolojik değerlendirmelerini sunarak Türkçede edebiyat tarihi yazımının başlangıcından günümüze sergilediği görünümü yorumlamışlardır.

Dergimizin eviri bölümünde ise nl Alman Doğubilimci Hanna Sohrweide'nin 1970'te yayımladığı "Dichter und Gelehrte aus dem Osten im Osmanischen Reich (1453-1600): Ein Beitrag zur türkisch-persischen Kulturgeschichte" adlı yazısının Aysu Akcan ve Ercan Akyol tarafından Türkçeye evirisi yer almaktadır. Sohrweide, Türkiye'de adı az sayıda bilim insanı tarafından bilinen bir Alman Doğubilimcidir. Türk edebiyatı literatüründe son yıllarda "Ferruh u Hümâ" hikâye-

sinin yayımı ile gündeme gelmiştir. Oysa Sohrweide 1970’li yıllarda Berlin Devlet Kütüphanesindeki zengin Osmanlı yazmalarının katalogunun hazırlanması projesinde çalışmış olan çok değerli bir “Osmanist”tir. Osmanlıcaya ve yazma eserlere olan hâkimiyetiyle Berlin Devlet Kütüphanesinde Osmanlı yazmalarının tanınmasında çok önemli katkıları olmuştur. Semih Tezcan, 2016 yılında onun “Neues zum ‘İşq-Nāme’” (1979) adlı makalesini “‘İşq-Nāme Diye Adlandırılan Eser Üzerine Yeni Bilgiler” (*Türük* 7: 15-23) başlığıyla Türkçeye çevirmişti. Onun Osmanlı literatürü konusunda iki önemli makalesinden biri de yukarıda adı geçen “Osmanlı İmparatorluğunda Doğulu Şairler ve Âlimler (1453-1600): Türk-Acem Kültür Tarihine Bir Katkı” adlı makalesidir. Çok geç de olsa edebiyat tarihi açısından büyük önem taşıyan bu makalenin Türkçe çevirisinin dergimizde yayımlanmasının Türkiye’deki Osmanlı edebiyatı ve tarihi araştırmalarına getireceği katkıdan dolayı büyük bir kıvanç duyuyoruz. Akcan ve Akyol’un büyük bir emekle Türkçeye kazandırdıkları oldukça kapsamlı olan bu yazı, Osmanlı Devleti’nin Fatih dönemine, klasik edebiyatın oluşum sürecine yeni bir bakış getirerek edebiyat tarihi yazımının klişelerini bilimsel gerçekliklerle yeniden yorumlamaya olanak sağlayacaktır.

Kitap tanıtımı bölümünde, ilk olarak Turhan Koç’un “İradenin Evrensel Mahkûmiyeti: *Kim Egemen Olabilir Yazgısına*” başlığıyla Alphan Akgül’ün 2021 yılında çıkan *Kim Egemen Olabilir Yazgısına: Türk Romanında Trajedi ve Özgür İrade* adlı incelemesi üzerine kaleme aldığı yazı yer almaktadır. On dokuzuncu yüzyıl erken dönem Türk romanına yazarının “netameli” kavramıyla sınıflandırdığı “trajedi” açısından yeni bir perspektif getiren bu çalışma da edebiyat tarihi yazımında ezber bozacak bir değer taşımaktadır. Koç, “çok çalışılmış” erken dönem Türk romanının Akgül tarafından “trajedi” açısından ele alınışının önemine ve özgünlüğüne dikkat çekerek bu incelemenin Türk edebiyatı için yeni bir pencere açtığını profesyonel bir yorumla ortaya koyuyor ve bu çalışmayı 2021 yılının en dikkat çeken edebiyat araştırmalarından biri olarak yorumluyor.

İkinci kitap tanıtımı ise Servet Gündoğdu’nun 2021 yılında yayımlanmış olan *Mimesis, İfade ve Gösterge: Şiirin Özgünlüğü Bağlamında Poetika Sorunu* adlı çalışması üzerine Fatma Nur Topel’in “Yorumbilimsel Açından Şiirin Özgünlüğü: *Mimesis, İfade ve Gösterge*” başlığıyla hazırladığı yazıdır. Şiirin poetika ile olan ilişkisinin çeşitli kuramcılarının görüşleri çerçevesinde çözümlendiği bu çalışmayı Topel, “bazıları henüz Türkçeye kazandırılmamış olan şiir üzerine derinlikli tartışmaları konu edinmesi ve titiz bir incelemeden geçirmesiyle, Türkçe şiir eleştirisinin ufkunu açacak bir çalışma olarak” nitelemektedir.

Dergimiz, 2022 yılında Yaz (Haziran) ve Kış (Aralık) aylarında olmak üzere iki sayı yayımlayacaktır. Ayrıca planladığımız özel sayımızla ilgili duyuru, ileriki tarihlerde yapılacaktır. Dergimizin Yaz sayısına 31 Mart 2022, Kış sayısına 30 Eylül 2022 tarihlerine kadar edebiyat ve kültür çalışmaları üzerine özgün nitelikli Türkçe veya İngilizce makalelerinizi, çeviri ve kitap tanıtımı yazılarınızı bekliyoruz. Dergimiz, ilkelerimiz, sayılarımız ve yazı gönderimi ile daha fazla bilgiye web sitemizden ulaşabilirsiniz.

Aydınlık günlerde yeniden buluşmak dileğiyle,

Nuran Tezcan
Günil Özlem Ayaydın Cebe